

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ & ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΤΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
M.A. IN DRAMA AND PERFORMING ARTS IN EDUCATION AND LIFELONG LEARNING»

Καθηγήτρια: ΑΛΚΗΣΤΙΣ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια: ΘΡΑΨΑΝΙΩΤΗ ΚΑΛΛΙΟΠΗ – ΗΛΙΟΠΗ

παρουσίαση του λογοτέχνη
ΓΙΑΝΝΗ Α. ΦΙΛΗ

Αθήνα 2015

Περιεχόμενα

Περίληψη & Λέξεις – Κλειδιά	3
Βιογραφικό σημείωμα	4
Εργογραφία	5
Η συνέντευξη	11
Συμπεράσματα	27

της Ηλιόπης Θραψανιώτη

Μεταπτυχιακής Φοιτήτριας
Τμήματος Θεατρικών Σπουδών
Σχολής Καλών Τεχνών
Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια παρουσίαση του λογοτέχνη Γιάννη Φίλη στο πλαίσιο της έρευνας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών της Σχολής Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου για τους λογοτέχνες της Αργολίδας.

Πρωτίστως, παρατίθεται το βιογραφικό σημείωμα και η αναλυτική εργογραφία του λογοτέχνη με ειδικότερες αναφορές στα μυθιστορήματα αλλά όχι και στις ποιητικές συλλογές του, καθώς ο κ. Φίλης προτιμά η ποίηση να μιλάει από μόνη της χωρίς «εξηγήσεις».

Ακολουθεί συνέντευξη του κ. Φίλη, όπου αναφέρονται οι σημαντικοί σταθμοί της προσωπικής και λογοτεχνικής πορείας του, αλλά και γεγονότα που τον έχουν καθορήσει.

Ο κ. Φίλης, έχοντας πολυσχιδή προσωπικότητα, μιλάει για τα προσωπικά του βιώματα, τις επιλογές του, τα ταξίδια του, τη διαδρομή του ως μυθιστορηματογράφος, ενώ αντί σχολίων για τα ποιήματά του, παραθέτει κάποιους από τους στίχους του.

Λέξεις-Κλειδιά

Αρχαία Ασίνη, θάλασσα, ψάρεμα, φύση, περιβάλλον, πόλεμος, ιστορία, βία, πόνος, αδικία, δράμα, αντίσταση, ταξίδι, UCLA, γέυμα, έρωτας, γνώση, τραγούδι, λογοτεχνία, ποίηση, μύθος, τέχνη.

Βιογραφικό Σημείωμα

Ο Γιάννης Αναστασίου Φίλης γεννήθηκε στην Ασίνη του Ναυπλίου. Σπούδασε στο ΕΜ Πολυτεχνείο ηλεκτρολόγος μηχανολόγος και στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας, UCLA, επιστήμη συστημάτων. Έχει διδάξει στο UCLA, στο Πανεπιστήμιο της Βοστώνης, στο Πολυτεχνείο Τσιμποράσο του Ισημερινού, και στο Πολυτεχνείο Κρήτης όπου είναι καθηγητής και ήταν επί δωδεκαετία πρύτανης.

Έχει κυκλοφορήσει οκτώ ποιητικές συλλογές, πέντε μυθιστορήματα, δύο οικολογικά και τέσσερα επιστημονικά βιβλία. Έχει ακόμη δημοσιεύσει εκατοντάδες επιστημονικές εργασίες και λογοτεχνικά κείμενα σε ελληνικά και διεθνή περιοδικά.

Μεταφράσεις των ποιημάτων του έχουν δημοσιευθεί στα Αγγλικά, Γαλλικά, Κινέζικα, και Γερμανικά. Έχει βραβευθεί επανειλημμένα στην Ελλάδα από την Ακαδημία Αθηνών και άλλους φορείς και στις ΗΠΑ από το UCLA και το American Association for the Advancement of Science (AAAS), για το λογοτεχνικό και επιστημονικό έργο του και την προσφορά του στην κοινωνία. Το 2008 επελέγη Senior Visiting Fellow του Ιδρύματος Ωνάση, ΗΠΑ, και έδωσε σειρά διαλέξεων σε θέματα αειφόρου ανάπτυξης και περιβάλλοντος σε τέσσερα μεγάλα πανεπιστήμια της Αμερικής. Το 2010 στο συνέδριο World Automation Congress, στο Κόμπτε της Ιαπωνίας του απενεμήθη Lifetime Achievement Award σε αναγνώριση «Της εξαιρετικής του συμβολής του στην ανάλυση και τον σχεδιασμό συστημάτων παραγωγής και περιβάλλοντος και του ηγετικού του ρόλου στην ανώτατη εκπαίδευση και στην ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης».

Ίδρυσε και διευθύνει από το 1994 στο Πολυτεχνείο Κρήτης το Πάρκο Διάσωσης Χλωρίδας και Πανίδας, το οποίο έχει έκταση 300 στρεμμάτων. Σκοποί του Πάρκου είναι η διατήρηση της βιοποικιλότητας, η έρευνα, η επιμόρφωση και η αναψυχή. Σήμερα το Πάρκο είναι γνωστό πανελληνίως και το επισκέπτονται ετησίως πάνω από δέκα χιλιάδες Έλληνες και ξένοι.

Είναι μέλος μεταξύ άλλων του ελληνικού PEN και των Poets and Writers, ΗΠΑ, και Fellow του AAAS.

Εργογραφία

Λογοτεχνικά βιβλία

Μυθιστορήματα:

1. *Το Αρχιπέλαγος*, Εκδόσεις Έναστρον, 2012.
2. *Η Δικαίωση*, Εκδόσεις Μελάني, 2011.
3. *Μια Σταγόνα στο Χείμαρρο*, Seaburn Publications, Νέα Υόρκη, 2006.
4. *Το Στρατόπεδο*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2000.
5. *Πέραν των Συμπληγών*, Εξάντας, Αθήνα, 1991.

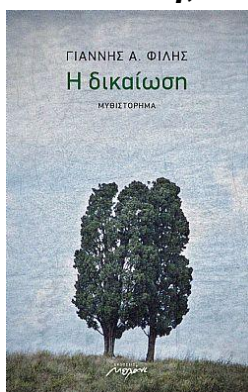
1. *Το Αρχιπέλαγος*, εκδόσεις Έναστρον, Αθήνα 2012. Μυθιστόρημα.

Το Νησί, ένας μικρός παράδεισος στο μέσο του ωκεανού, εμπλέκεται στη δίνη της Ιστορίας προς τη δύση του 20^{ου} και την ανατολή του 21^{ου} αιώνα. Ανήκει στο Βασίλειο το οποίο το παραχωρεί μυστικά στην Αυτοκρατορία για να γίνει η πιο σημαντική ναυτική βάση της τελευταίας. Όλοι οι κάτοικοι ξεριζώνονται βίαια και πετιούνται σαν άχρηστο υλικό σε μακρινά, άγνωστα μέρη, άσημοι αλλά τραγικοί όπως οι άνθρωποι στις αληθινές ιστορίες.

Ο κεντρικός ήρωας, ο Τζίτσου, πασχίζει να βρει την ταυτότητά του συντροφιά με τις αφηγήσεις και τις λιγοστές αναμνήσεις του από το Νησί. Ο Γιάννης Φίλης, με το σύνηθες λιτό και ακριβές ύφος του, ξεδιπλώνει το διπλό δράμα, από τη μια των ανθρώπων που αγωνίζονται, ερωτεύονται και πεθαίνουν πάντα ελπίζοντας και από την άλλη των σκοτεινών δυνάμεων της παγκόσμιας πολιτικής και Ιστορίας που δείχνουν πανίσχυρες, αλλά μοιάζουν γελοίες μπροστά στις δυνάμεις της φύσης, καθώς το Νησί πνίγεται από την ανερχόμενη στάθμη του ωκεανού λόγω κλιματικής αλλαγής.

2. *Δικαίωση*, εκδόσεις Μελάني, Αθήνα, 2011. Μυθιστόρημα.

Δεν μίλησε σε κανένα. Ο βοριάς σκόρπιζε φύλλα κι αναμνήσεις. Σε λίγο θα βράδιαζε. Έμοιαζε να μην ήθελε να φύγει. Πριν από τη δύση έπρεπε να είναι έξω. Στη φυλακή δεν υπήρχε θέση γι' αυτόν. Οι φύλακες τον κοίταζαν περίεργα. Δεν ήξεραν πώς να φερθούν σε κάποιον που ως χθες ήταν δολοφόνος και ξαφνικά αποδείχτηκε

αθώς. Σηκώθηκε και χωρίς να μιλήσει σε κανέναν άλλο βγήκε από την πύλη. Το βήμα αβέβαιο. Οι άνθρωποι ξορκίζουν τα κακά πνεύματα με λάδι και νερό. Καλούν τους προγόνους με γάλα, μέλι και κρασί. Για να επιστρέψεις στον κόσμο πρέπει να τον αρνηθείς, να τον επινοήσεις εκ νέου. Δεκαετία του '50, με ανοιχτές ακόμη τις πληγές του Εμφυλίου και χιλιάδες μετανάστες στοιβαγμένους στα τρένα της ξενιτιάς. Τρεις άνθρωποι, άγνωστοι μεταξύ τους, ρίχνονται στις φυλακές μελλοθανάτων στο Καλάμι των Χανιών: ένας πολιτικός κρατούμενος και δύο καταδικασμένοι σε θάνατο για φόνους, τους οποίους αρνούνται πως έχουν διαπράξει. Οι ιστορίες τους, χαμηλόφωνες και ουσιαστικές, όπως όλες οι αληθινές ιστορίες, θυμίζουν λεπτά νήματα, αδιόρατους μίτους που ενώνονται, περιπλέκονται και χωρίζουν, άλλοτε οδηγώντας στο φως κι άλλοτε στο σκοτάδι. Οι ζωές των ηρώων ριγμένες από την Ιστορία σαν φύλλα στον άνεμο. Οικογενειακά δράματα και συλλογικές διαψεύσεις που ο συγγραφέας Γιάννης Φίλης πετυχαίνει να περιγράψει με λιτό και συγχρόνως ακριβή τρόπο. Μέσα από τις ζωές των τριών ηρώων, εκτυλίσσεται μπροστά στον αναγνώστη ένα δράμα με δύο πλοκές που εναλλάσσονται: αυτή της προσωπικής ιστορίας, του έρωτα, της απώλειας, της ελπίδας, και αυτή του άλυτου ελληνικού δράματος μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '70.

3. *Μια Σταγόνα στο Χείμαρρο*, Seaburn Publications, New York, 2006. Πεζό.

Μια Σταγόνα στο Χείμαρρο είναι η διαδρομή του Γιάννη Φίλη μέσα από αυτοβιογραφικές σημειώσεις στην Ελλάδα μετά τη λήξη του Εμφυλίου Πολέμου μέχρι την πτώση της δικτατορίας.

Οι άνθρωποι που απολαμβάνουν στο έπακρο τη ζωή ή την πνίγουν σε συμβάσεις, η μαγεία της φύσης, η στεγνή και αποστειρωμένη σχολική εκπαίδευση, η βία και ο παραλογισμός της δικτατορίας, η έκρηξη της ελευθερίας του Πολυτεχνείου, η τουρκική εισβολή στην Κύπρο, το κάλεσμα της ζωής συνιστούν το αλφάβητο του βιβλίου.

“Αν πάρεις την Ιστορία στ’ αστεία θα εκπλαγείς. Αν πάρεις τον εαυτό σου σοβαρά θα χάσεις τη μοναδική ευκαιρία ν’ απολαύσεις τις ιδιοτροπίες της ζωής.”

4. *Το Στρατόπεδο*, εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2000. Μυθιστόρημα.

Κάποιες λεπτομέρειες του αιματηρότερου αιώνα της Ιστορίας του 20ού, εκτυλίσσονται μέσα από την αληθινή ιστορία δύο Γερμανών που στο μυθιστόρημα παρουσιάζονται ως ένα πρόσωπο. Ο Χέρμαν Χόσλερ είναι βετεράνος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, σαδιστής και σεξουαλικά ανώμαλος. Ανάμεσα στους δύο Παγκόσμιους Πολέμους γίνεται μέλος

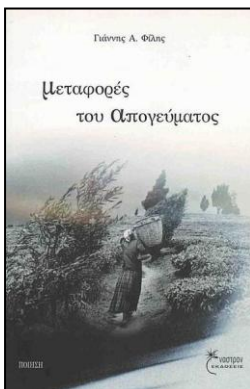
των Φράικορπς που διέπραξαν εγκλήματα στη Γερμανία και τη Βαλτική και έφεραν τον Χίτλερ στην εξουσία. Κατά τον Β Παγκόσμιο πόλεμο υπηρετεί ως λοχίας στο Άουσβιτς. Το μυθιστόρημα καταγράφει μέσα από τη ζωή ενός ψυχοπαθούς την τυχειότητα και τη βία που χαρακτήρισαν τον αιώνα που μόλις πέρασε, δύο πανίσχυρες δυνάμεις που καθόρισαν και καθορίζουν τις ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων, ριγμένων στη δίνη της Ιστορίας σαν φύλλα στον άνεμο

5. Πέραν των Συμπληγάδων, εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα, 1991. Μυθιστόρημα.

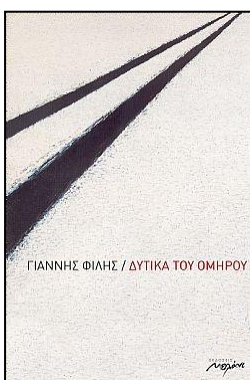
Μέσα από την ιστορία του Άρη από τις αρχές του 20ου αιώνα, τη Μικρασιατική Καταστροφή, τις περιπλανήσεις του στην Αφρική, και τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο έως τα μέσα του 70 ξετυλίγεται η ιστορία της φθοράς σε όλα τα επίπεδα από το υλικό ως το ανθρώπινο. Η περιπέτεια του Άρη είναι ταυτόσημη με την περιπέτεια της Ιστορίας που καθορίζεται από τον αμετακίνητο νόμο της τελικής ήττας. Όμως αυτή η ήττα δεν εμποδίζει τους ήρωες ν' απολαμβάνουν τη ζωή και τις ιδιοτροπίες της.

Ποιητικές Συλλογές:

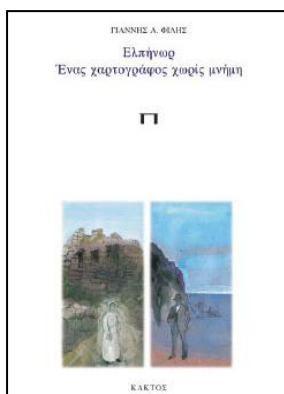
1. Μεταφορές του απογεύματος, εκδόσεις Έναστρον, 2014

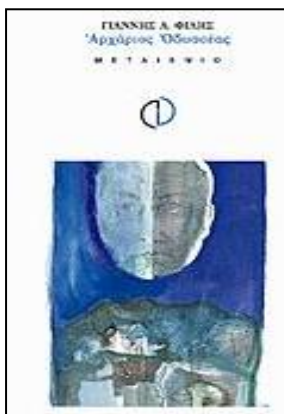
2. Δυτικά του Ομήρου, εκδόσεις Μελάني, Αθήνα 2009.

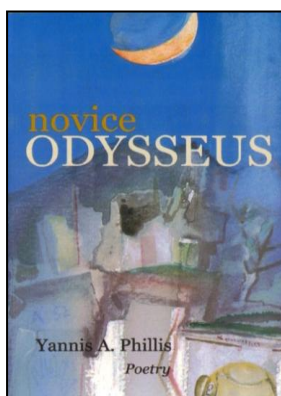
3. Ελπήνωρ – Ένας Χαρτογράφος χωρίς Μνήμη, εκδόσεις Κάκτος, 2005.

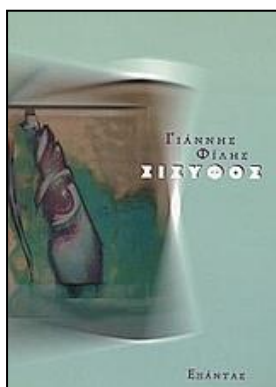
4. Αρχάριος Οδυσσέας, εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα, 2004.

5. Novice Odysseus, Salonica Press, New York, 2005, η παραπάνω ποιητική συλλογή στην αγγλική γλώσσα

6. Σίσυφος, εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα, 1998.

7. *Ο Ζαταούστρα και οι Πέντε Εσπερινοί*, εκδόσεις Μπουκουμάνη, 1985.

8. *Αρκτική Ζώνη*, 12^η Ώρα, Αθήνα 1976.

9. *Ξεκίνημα στ' Ανάπλι*, Θεσσαλονίκη 1975.

Επιστημονικά βιβλία:

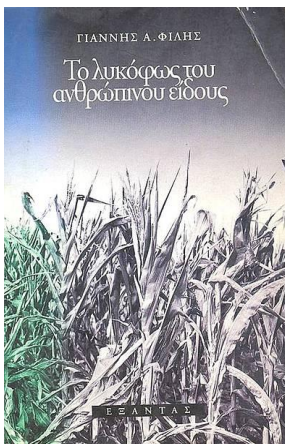
Τα τεχνικά βιβλία ασχολούνται με εφαρμογές των μαθηματικών στους τομείς της παραγωγής, των επικοινωνιών και του περιβάλλοντος και επιλύουν για πρώτη φορά θεμελιώδη προβλήματα όπως είναι αυτό του ορισμού και της μέτρησης της αειφορίας ενός κράτους.

1. Y. A. Phillis, and V. S. Kouikoglou, *Fuzzy Measurement of Sustainability*, Nova Science, New York, 2009.
2. Z. Runtong, Y. A. Phillis, and V. S. Kouikoglou, *Fuzzy Control of Queuing Systems*, Springer, New York, 2004.
3. V. S. Kouikoglou and Y. A. Phillis, *Hybrid Simulation Models of Production Networks*, Kluwer Academic/Plenum, New York, 2001.
4. Γ. Α. Φίλης, Συντονιστής έκδοσης τόμου της Συνόδου Πρυτάνεων, *Το Ελληνικό Περιβάλλον*, εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα, 1996.

Περιβαλλοντικά βιβλία:

Τα τρία περιβαλλοντικά βιβλία περιγράφουν λεπτομερώς το οικολογικό πρόβλημα του πλανήτη που οφείλεται στις δραστηριότητες του ανθρώπου, δηλαδή στην κατανάλωση, και καλύπτουν κάθε του πτυχή, προτείνοντας ταυτόχρονα λύσεις.

1. *Το Λυκόφως του Ανθρώπινου Είδους*, εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα, 1994. Οικολογικό βιβλίο.

2. Το ίδιο βιβλίο εκδόθηκε επίσης και στα Ιταλικά: *Il crepuscolo del pianeta terra*, Bios, 1996

3. *Η Τελευταία Πνοή του Πλανήτη Γή*, εκδόσεις Μπουκουμάνη, 1984.

Ένα βιβλίο για τα οικολογικά προβλήματα του πλανήτη μας και τον αγώνα των εξοπλισμών. Το βιβλίο βρίσκεται τώρα στην 3^η έκδοση.

Η Συνέντευξη

Πόπη-Ηλιόπη Θρασανιώτη: Αγαπητέ κ. Γιάννη Φίλη, διακεκριμένη ακαδημαϊκή σε Ελλάδα και εξωτερικό, καθηγήτριά - πρώην πρύτανη και δ/ντή του πάρκου Διάσωσης χλωρίδας και πανίδας του Πολυτεχνείου Κρήτης, φυσιοδίφη, ορειβάτη, οικολόγο, κιθαρίστα, ποιητή και συγγραφέα, καλησπέρα.

Γιάννης Φίλης: Καλησπέρα, κ. Θρασανιώτη.

Προσωπικότητα πολυσχιδής και ιδιαιτέρως ενδιαφέρουσα. Πολλές οι ιδιότητες σας! Συγχαρητήρια!

(χαμογελάει) Σας ευχαριστώ πολύ.

Στην παρούσα συνέντευξη, εστιάζοντας στην λογοτεχνική σας πλευρά θα ήθελα να προσεγγίσουμε τα στοιχεία εκείνα της ζωής και της προσωπικότητάς σας, που σας έχουν καθορίσει και σας ορίζουν σήμερα στην ολότητά σας.

Είναι χαρά μου που κάνουμε αυτή τη συνέντευξη και μια ευκαιρία για μένα για να ανακαλύψω λίγο τον εαυτό μου.

Πολύ ωραία, μακάρι. Γεννηθήκατε, λοιπόν, στην Ασίνη του Ναυπλίου, από όπου σας λείπει ακόμα και σήμερα η θάλασσα της Αρχαίας Ασίνης που ψαρεύατε μικρός. Μιλήστε μας για κείνα τα χρόνια.

Ήταν τα χρόνια που με σχημάτισαν, όπως τον κάθε άνθρωπο, γι' αυτό με ακολουθούν πάντα. Η ζωή των παιδιών τότε ήταν τελείως διαφορετική από τη σημερινή. Τα παιχνίδια μας ήταν αυτοσχέδια, τρέχαμε ελεύθεροι, είχαμε άμεση επαφή με τη φύση. Σκεφθείτε ότι μια από τις μεγαλύτερες απολαύσεις μας ήταν να βλέπουμε στρατιωτικό σινεμά που πρόβαλλαν σ' ένα τοίχο στο προαύλιο της εκκλησίας μια φορά το μήνα. Ήταν κι ο Καραγκιόζης, πάλι στο ίδιο προαύλιο. Παίρναμε τα καρεκλάκια μας και με μια δραχμή αγοράζαμε την υπέρτατη απόλαυση. Μα πιο πολύ απ' όλα ήταν η θάλασσα που κολυμπούσα και ψάρευα. Στην ακτή της Αρχαίας Ασίνης ήξερα την κάθε πέτρα και το κάθε θαλάμι χταποδιού. Μια μέρα που ήμουν μόνος σ' ένα κτήμα του πατέρα μου και πεινούσα, πήρα ένα κομμάτι πετονιάς, έδεσα μια βίδα για βαρίδι κι ένα σκουριασμένο αγκίστρι και πήγα στη θάλασσα. Έπιασα με τα χέρια γαρίδες για δόλωμα και μέσα σε λίγη ώρα ψάρεψα πέντε πέρκες. Τις πήγα στο κτήμα και τις τηγάνισα σ' ένα χιλιο-χτυπημένο τηγάκι της μητέρας μου πάνω σε μια γκαζιέρα πετρελαίου. Ήταν το νοστιμότερο γεύμα της ζωής μου και το λέω με απόλυτη ειλικρίνεια.

Σας πιστεύω και σας καταλαβαίνω απόλυτα. Συνεχίστε...

Είχαμε όμως και τα προβλήματά μας. Αρρώστιες γιατί δεν υπήρχαν εμβόλια, τα μη και όχι των μεγαλύτερων, και πιο πολύ τη βία των δασκάλων στο δημοτικό σχολείο και των γονέων στα σπίτια. Είχα δυο δασκάλους που ήταν υποδειγματικοί στους μαθητές, αλλά είχα και δύο, μια γυναίκα και έναν άνδρα, που ήταν βίαιοι σε σημείο παραλογισμού. Χτυπούσαν με μίσος και τυφλά. Είδα μια φορά το δάσκαλο να ανεβαίνει στο σώμα ενός συμμαθητή μου που τον είχε ρίξει στο πάτωμα και να χορεύει πάνω του επειδή τόλμησε να χρησιμοποιήσει τη λέξη «πλάκα» που ο δάσκαλος θεωρούσε μάγκικη και απαράδεκτη.

Πολύ τραυματικά σχολικά χρόνια. Κι όμως δεν μισήσατε τα γράμματα, γίνατε δάσκαλος.

Η γνώση είναι αυτή που είναι και η δουλειά του δάσκαλου είναι αυτή που είναι, ανεξάρτητα από τη συμπεριφορά των ανθρώπων. Η επιδίωξη και η μετάδοση της γνώσης για μένα είναι αναγκαιότητα.

Ίσως γι' αυτό στη συνέχεια ακολούθησαν οι σπουδές και τα ταξίδια;

Ναι, στα 18 μου έφυγα στην Αθήνα για σπουδές στη Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανολόγων του Μετσοβίου Πολυτεχνείου. Εποχή της δικτατορίας, δύσκολα χρόνια. Το 1972 ξεκινήσαμε την εξέγερση του Πολυτεχνείου που τέλειωσε αιματηρά το 1973. Αμέσως μετά πήγα στο στρατό, βρέθηκα στα σύνορα της Θράκης με την επιστράτευση του 1974. Ευτυχώς που δεν έγινε επίθεση κατά της Τουρκίας. Πιθανόν να μην συζητούσαμε σήμερα. Πέρασα 28 μήνες στο στρατό. Όταν ήρθε η διαταγή της απόλυσης δεν μου έκανε καμιά αίσθηση. Είχα εξοικειωθεί με την αβεβαιότητα που δεν προσδοκούσα σχεδόν τίποτα.

Έπειτα;

Έφυγα για μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο Λος Άντζελες, το UCLA. Πέρασα τα πιο αξέχαστα φοιτητικά χρόνια. Υψηλού επιπέδου μάθηση, ελευθερία, εκδηλώσεις τέχνης, διαλέξεις, ρεσιτάλ των μεγαλύτερων μουσικών του κόσμου, αναγνώριση, ευκαιρίες. Πήρα το διδακτορικό μου το 1980 και αμέσως εξελέγη επίκουρος καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Βοστώνης. Ωραία η Βοστώνη και σπουδαία η κουλτούρα της, αλλά τα χρόνια στο UCLA ήταν τα καλύτερα. Γύρισα σ' αυτό το Πανεπιστήμιο τρεις φορές αργότερα και δίδαξα ως επισκέπτης καθηγητής. Πάντα είχα τις ίδιες εντυπώσεις.

Πως βρεθήκατε στην Κρήτη;

Ήθελα πάντα να επιστρέψω στην Ελλάδα. Τα χρόνια που με σχημάτισαν με ακολουθούσαν. Στην Αμερική όταν είχα μελαγχολία ετοίμαζα ένα γεύμα με ραδίκια, τηγανιτές σαρδέλες και ρετσίνα και άκουγα Σωτηρία Μπέλλου και Μπιθικώτση. Ένας καθηγητής του MIT που ήταν στην επιτροπή επιλογής καθηγητών του

νεοσύστατου τότε Πολυτεχνείου Κρήτης, μου ζήτησε να υποβάλω αίτηση. Με εξέλεξαν και το 1986 βρέθηκα στα Χανιά.

Και το Ναύπλιο; Είναι πάντα στη καρδιά σας;

Απολύτως. Η Ασίνη και το Ναύπλιο συνιστούν σε μια ενότητα την ιδιαίτερη πατρίδα μου. Και είναι πανέμορφη πόλη τ' Ανάπλι. Εννοώ το παλιό Ανάπλι, όχι τα τσιμέντα που το περιβάλλουν.

Γιατί επιλέξατε ως μόνιμη διαμονή τα Χανιά;

Γιατί εκεί έχει πολυτεχνείο και γιατί είναι μέσου μεγέθους πόλη χωρίς το θόρυβο και τη ρύπανση της Αθήνας.

Η επιλογή αυτή πόσο έχει να κάνει με τη θάλασσα;

Ναι, έχει να κάνει και με τη θάλασσα, αλλά περισσότερο με την κοινωνία των Χανιών. Οι Χανιώτες είναι κοσμοπολίτες λόγω της ιστορίας της πόλης, και με αγκάλιασαν αμέσως. Ταυτόχρονα έχουν στη σωστή δόση για την αισθητική μου τα χαρακτηριστικά του ανυπότακτου Κρητικού.

Πιστεύετε ότι η θάλασσα αυτή σας ενώνει και με το αγαπημένο σας Ναύπλιο;

Η παλιά πόλη των Χανιών και το παλιό Ανάπλι, έχουν πανάρχαιη ιστορία και είναι βενετσιάνικες πόλεις. Περπατάς στα στενά τους και δεν ξεχωρίζουν. Και οι δυο έχουν τη θάλασσα στα πόδια τους.

Μιλήστε μας για την προσωπική σας ζωή. (οικογένεια-γάμο-παιδιά)

Στο UCLA εκτός από την επιστήμη του μηχανικού παρακολουθούσα διαλέξεις βιολογίας. Εκεί γνώρισα τη βιολόγο σύζυγό μου και έκτοτε είμαστε μαζί στην περιπέτεια της ζωής. Αποκτήσαμε μια κόρη κι ένα γιο που ζουν στο εξωτερικό.

Πολύ ωραία. Σε παλαιότερες συνεντεύξεις σας έχετε αναφέρει ότι είστε απαιτητικός και πρωτίστως από τον εαυτό σας, κάπως ανασφαλής σχετικά με ό,τι πρωτότυπο επιχειρείτε συμπεριλαμβανομένης της λογοτεχνίας, ότι αγαπάτε ιδιαίτερα κάθε αγριολούλουδο που βρίσκεται στο Πάρκο Διάσωσης Χλωρίδας και Πανίδας που δημιουργήσατε και διευθύνετε και πως ευτυχία για εσάς είναι απλά να μπορείτε να βλέπετε το φως της ημέρας. Σωστά;

Σωστά. Θα σας πω ότι κάθε ποίημα το γράφω γύρω στις είκοσι φορές και κάθε μυθιστόρημα γύρω στις δέκα. Και πάλι έχω αμφιβολίες μήπως γίνω κοινότοπος ή μελοδραματικός. Στην επιστήμη τα πράγματα είναι λίγο πιο ξεκάθαρα, αλλά κι εκεί έχω τις αμφιβολίες μου. Όσο για την ευτυχία, τα υλικά πράγματα ξέρουμε από τη νευρολογία και την ψυχολογία ότι δεν φέρνουν ποτέ τη μακροχρόνια γαλήνη και ισορροπία. Ευτυχία είναι οι ανθρώπινες σχέσεις, η επαφή με το περιβάλλον,

κάποιες μορφές τέχνης. Ένα καινούργιο κινητό τηλέφωνο ή ένα αυτοκίνητο φέρνουν κάποια ευτυχία για ελάχιστους μήνες. Μετά κουραζόμαστε και αναζητούμε νέα παιχνίδια.

Έχετε δηλώσει, επίσης, ότι πιστεύετε ότι η λογοτεχνία και ειδικά η ποίηση είναι ουσιώδεις εκφράσεις της ζωής και γράφετε για να ερεθίζετε τη φαντασία σας, ώστε να αντιμετωπίζετε την πραγματικότητα.

Έτσι είναι. Οι περισσότεροι θρησκευτικοί ύμνοι και ο εθνικός ύμνος είναι ποίηση. Η Ιστορία ξεκίνησε ως ποίηση. Τα τραγούδια και η όπερα είναι ποίηση. Οι άνθρωποι έχουν ανάγκη να ξεφεύγουν από το πραγματικό και να κατασκευάζουν μύθους για ν' αντέξουν τον κόσμο. Η Ιστορία, οι οικονομικές θεωρίες, οι πολιτικές θεωρίες, οι πεπιοθήσεις μας, οι καθημερινές μας αφηγήσεις σε ένα βαθμό είναι μύθοι. Ο μύθος είναι βασικό στοιχείο της ζωής μας και το βασικό εργαλείο της λογοτεχνίας. Η τέλεια αποκοπή από το μύθο ισοδυναμεί με τρέλα. Δεν το λέω εγώ αυτό, αλλά οι ψυχολόγοι.

Ποια είναι η δική σας αναζήτηση μέσα από τις λέξεις;

Ο κόσμος. Τον ανακατασκευάζω και τον αναδημιουργώ μέσα από τα μικρά του αποσπάσματα.

Ποιο ήταν το πρώτο βιβλίο που λατρέψατε και γιατί;

Μόλις έμαθα να διαβάζω βυθίστηκα στα βιβλία και έκτοτε δεν σταμάτησα. Δεν θυμάμαι ένα βιβλίο αλλά πολλά. Του Βερν, του Μαρκ Τουέιν, του Ουγκώ. Τον *Τομ Σώγιερ* τον διάβασα οχτώ φορές και κάθε βιβλίο του Βερν τουλάχιστον τρεις. Μετά ήταν τα *Κλασσικά Εικονογραφημένα* και *Ο Μικρός Ήρωας*. Εκείνα που αντιπαθούσα ήταν τα σχολικά βιβλία. Δεν μου εξήπταν τη φαντασία. Απλώς με κούραζαν ή μου έβαζαν ενοχές.

Σε ποια ηλικία ήσασταν όταν ξεκινήσατε το διάβασμα των εξωσχολικών, λοιπόν, βιβλίων;

Στο δημοτικό σχολείο.

Από τότε σας γεννήθηκε η επιθυμία να ασχοληθείτε και εσείς με τη λογοτεχνία;

Πράγματι. Έγραφα στιχάκια με ομοιοκαταληξία. Μετά μπήκα βαθύτερα.

Έχει αλλάξει η σχέση σας με τα βιβλία αφότου γράψατε τα δικά σας; Και αν ναι, με ποιο τρόπο;

Όχι. Για να γράψω ένα βιβλίο διαβάζω μερικές δεκάδες άλλα. Έχω έναν κανόνα των τριών ωρών. Διάβασμα καθημερινό κατά μέσον όρο τρεις ώρες την ημέρα.

Δικός σας ο κανόνας, ή σας τον σύστησε κάποιος δάσκαλος;

Είναι δικός μου.

Τον βρίσκειται αποτελεσματικό;

Ως τώρα πάει καλά.

Μας τον συστήνεται δηλαδή;

Απολύτως.

Ο αγαπημένος σας ποιητής;

Δεν υπάρχει ένας. Σε κάθε εποχή έχω κάποιον. Στα γυμνασιακά χρόνια τον Ελύτη και τον Όμηρο. Αργότερα τον Σεφέρη και τον Καβάφη. Μετά τον Έλιοτ και τον Έζρα Πάουντ, Αμερικανούς και Λατινοαμερικανούς, Πολωνούς, Ιρλανδούς, Ρώσους.

Σε μια εποχή περιρρέουσας μελαγχολίας και βαθιάς πολιτικο-κοινωνικο-οικονομικής κρίσης η λογοτεχνία έχει τελικά κάτι να πει εκεί έξω στον κόσμο; Πιστεύετε ότι η λογοτεχνία μπορεί ακόμη να αποτελεί παράθυρο στη σύγχρονη πραγματικότητα;

Πάντα η λογοτεχνία είχε πολλά να πει σε εποχές κρίσης. Ήταν αντίσταση στις δικτατορίες της Σοβιετικής Ένωσης, της Λατινικής Αμερικής και της Ελλάδας. Ήταν αντίσταση στα 400 χρόνια δουλείας των Τούρκων. Αλλά πιο πολύ ήταν και είναι ο τρόπος για να ανασκευάζει κανείς τον κόσμο, να τον αντέχει και να παίρνει ελπίδα. Ναι, η λογοτεχνία έχει κεντρικό ρόλο στις στενωπούς της Ιστορίας.

Η ποίηση μπορεί να μας κάνει καλύτερους;

Δεν ξέρω τι σημαίνει «καλύτερους» και ούτε θα έβλεπα την ποίηση ως διδακτικό και ηθικοπλαστικό μέσο. Η τέχνη δεν κάνει διδακτισμό και όταν τον κάνει δεν είναι τέχνη. Η ποίηση είναι αυτή που είναι και απευθύνεται σε όλους που έχουν δεκτικότητα. Καθ' οδόν απολαμβάνουν την αισθητική της γλώσσας και ξαναδημιουργούν τον κόσμο.

Τα βιβλία σας περιέχουν Περιβαλλοντικά και Ιστορικά στοιχεία, πραγματικά βιώματα, πολιτικές καταστάσεις αλλά ταυτόχρονα ανθρώπινο πόνο και ερωτικά στοιχεία. Μιλήστε μας για αυτό το μπλέξιμο.

Αυτό είναι το δράμα της ζωής: Ιστορία, περιβάλλον, πόνος, έρωτας.

Βλέπετε τη ζωή ως δράμα;

Ναι. Βέβαια, όταν λέω δράμα δεν εννοώ τη δραματική όψη, αλλά την αφήγηση της ζωής και την εξέλιξή της.

Η Ιστορία είναι παρούσα σε όλα στα γραπτά σας. Σας ενδιαφέρει μέσα από τη λογοτεχνία να περάσετε στους αναγνώστες Ιστορικές πληροφορίες;

Όχι καθόλου. Η Ιστορία όμως εμπλέκεται διαρκώς με τη ζωή μας. Σκεφθείτε πώς θα ήταν η ζωή των παππούδων μας αν δεν είχαν γίνει οι πόλεμοι του 20^{ου} αιώνα. Πιθανόν να μην είχαμε γεννηθεί εμείς.

Μιλήστε μας για τους πρωταγωνιστές των βιβλίων σας. Πρόκειται για φωτεινά ή σκοτεινά πρόσωπα; Υπάρχει κάποιος άλλος κρυφός «πραγματικός» πρωταγωνιστής σε κάποιο από τα βιβλία σας;

Συχνά είναι πραγματικά πρόσωπα και άλλοτε φανταστικά. Οι ιστορίες τους πάντα εμπλέκονται με το μυθικό. Όχι δεν είναι φωτεινά ή σκοτεινά πρόσωπα. Είναι οι άνθρωποι αυτού του κόσμου με όλα τους τα ελαττώματα και τα προτερήματα.

Πόσα χρόνια σας πήρε να γράψετε πρώτο σας βιβλίο;

Όλα μου τα βιβλία παίρνουν γύρω στα δύο χρόνια. Μερικές φορές γράφω δύο ταυτόχρονα.

Γενικότερα, τα ταξίδια παίζουν σημαντικό ρόλο στη συγγραφή των βιβλίων σας; Πόσο έχουν επηρεάσει την ψυχοσύνθεση και την κουλτούρα σας;

Δεν θα μπορούσα να γράψω αν δεν ταξίδευα. Με τα ταξίδια μαθαίνω τον κόσμο και αυτό τον κόσμο ξεδιπλώνω στα βιβλία μου.

Γενικά, μένω στην Ελλάδα αλλά ταξιδεύω πολύ. Η ζωή είναι σύντομη και ο κόσμος πολύ μεγάλος για να τον γνωρίσεις έστω και επιφανειακά σε τόσο μικρό διάστημα.

Πιστεύετε ότι ο κοσμοπολιτισμός μπορεί να αποτελέσει μια διέξοδο για την κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η χώρα;

Πάντα είναι σημαντικό να βρίσκει κανείς τις συντεταγμένες του σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο. Μαθαίνοντας τους άλλους, προσεγγίζεις τον εαυτό σου καλύτερα. Αυτό όμως δεν αρκεί για να βγούμε από την κρίση αλλά ούτε έχω έτοιμη τη συνταγή. Πολύπλοκα προβλήματα σπάνια έχουν απλές λύσεις.

Με την παρουσίαση των βιβλίων σας ταξιδεύετε στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Ποιες είναι οι εντυπώσεις σας από τις μέχρι τώρα συναντήσεις σας με το κοινό; Τί είναι αυτό που σας χαροποιεί και τί είναι αυτό που σας θλίβει;

Χαίρομαι όταν έρχομαι σε επαφή με τον κόσμο. Βλέπω τις άπειρες όψεις της ανθρωπότητας χωρίς να θέλω να την αξιολογήσω με βάση κάποιο ηθικό πρότυπο.

Εκείνο που με στενοχωρεί και με φοβίζει μόνο είναι ο δογματισμός και ο φανατισμός.

Σας έχουν απονεμηθεί πολλές τιμητικές διακρίσεις τόσο για το επιστημονικό και το περιβαλλοντικό όσο και λογοτεχνικό σας έργο. Τι σημαίνουν αυτές οι βραβεύσεις για εσάς; Πως είναι η στιγμή της δόξας για εσάς και πώς τη βιώνετε με τα βραβεία που έχετε λάβει;

Οι βραβεύσεις σημαίνουν αναγνώριση και η αναγνώριση είναι κάτι σαν μια ευγενική καλημέρα ή ένα ευχαριστώ. Η λέξη δόξα είναι λίγο βαριά. Είναι ωραίο το συναίσθημα της αναγνώρισης από τους άλλους αλλά προσέχω πολύ μην καβαλήσω το καλάμι. Και το λέω αυτό γνωρίζοντας ότι δεν είμαι μετριόφρων.

Ποια από αυτές θεωρείτε σημαντικότερη και γιατί;

Δύο βραβεύσεις, από τον Δήμο Ασίνης και από το UCLA. Η πρώτη είναι από το χωριό μου που διαψεύδει το «κανείς προφήτης στον τόπο του» και η δεύτερη από ένα κορυφαίο πανεπιστήμιο.

Ποιος είναι ο τελικός κριτής της δουλειάς σας;

Οι αναγνώστες και οι συνάδελφοι.

Ποια είναι η αίσθηση σας για το αναγνωστικό σας κοινό;

Είναι μικρό αλλά ωραίο.

Τι πιστεύετε ότι αρέσει στο αναγνωστικό σας κοινό; Τι σας λένε;

Τους αρέσει η γλώσσα και η ένταση της αφήγησης.

Πείτε μας κάτι χαρακτηριστικό από κάποιον αναγνώστη σας.

Αρκετοί αναγνώστες που διάβασαν τη «Δικαίωση» και «Το Αρχιπέλαγος» μου είπαν ότι σε κάποιες σελίδες έκλαιγαν.

Έχετε δική σας ιστοσελίδα;

Ναι. www.phillis.tuc.gr

Facebook;

Όχι. Δεν έχω χρόνο.

Ποια η γνώμη σας για τη σημερινή επικοινωνία των ανθρώπων;

Χειροτερεύει. Οι νέοι σήμερα σπάνια συζητούν. Συνήθως ανταλλάσσουν μηνύματα μέσω κινητών τηλεφώνων και κοινωνικών μέσων δικτύωσης. Δεν έχω τίποτα εναντίον της τεχνολογίας, αλλά δεν υπάρχει υποκατάστατο μιας συζήτησης στο τραπέζι χωρίς οθόνες, εξυπνάδες και μια φτωχή γλώσσα λίγων εκατοντάδων λέξεων.

Ως ακαδημαϊκός και επιστήμονας ασφαλώς από πολύ νωρίς είστε πολυγραφότατος. Πείτε μου δυο λόγια για τα επιστημονικά σας βιβλία.

Δεν είμαι πολυγραφότατος. Έχω γράψει τρία επιστημονικά βιβλία με τη συμβολή διδασκόντων που επέβλεψα. Είναι πρωτότυπα βιβλία που συνοψίζουν το κάθε ένα πέντε με δέκα χρόνια επιστημονικής έρευνας της ομάδας μου. Η βασική τους ιδέα είναι η εφαρμογή των μαθηματικών στη διατύπωση προτύπων που εξηγούν κάποια πραγματικότητα. Στο πρώτο την παραγωγική διαδικασία σε τυχούσα βιομηχανία, στο δεύτερο αναλύουν συστήματα αναμονής όπου πελάτες έρχονται για εξυπηρέτηση και αναχωρούν, και στο τρίτο τον ορισμό και τον υπολογισμό της βιωσιμότητας ενός κράτους ή ενός οργανισμού.

Για τα οικολογικά σας βιβλία;

Το πρώτο βιβλίο αναλύει το περιβάλλον σε παγκόσμια κλίμακα εξετάζοντας πολλά είδη ρύπανσης, από τον αμίαντο έως τα πυρηνικά απόβλητα. Το δεύτερο εστιάζεται στα πλέον πιεστικά προβλήματα της κλιματικής αλλαγής, του υπερπληθυσμού και της κατανάλωσης. Το τρίτο είναι ένας τόμος υπό την αιγίδα της Συνόδου Ελλήνων Πρυτάνεων που εξετάζει την κατάσταση του περιβάλλοντος στην Ελλάδα.

Ας μιλήσουμε όμως για το πρώτο σας μυθιστόρημα το "Πέραν των Συμπληγάδων" (1991). Πως προέκυψε;

Κάποια στιγμή θέλησα να βγω από τον συμπυκνωμένο λόγο της ποίησης και να αφηγηθώ το ανθρώπινο δράμα διαφορετικά. Έτσι στράφηκα στο μυθιστόρημα. Είπα να γράψω για τον 20^ο αιώνα επειδή τον βίωσα κατά ένα μέρος και ήταν ο πιο βίαιος της γνωστής Ιστορίας.

Γιατί αυτός ο τίτλος;

Ο ήρωας έρχεται αντιμέτωπος με πολέμους, αναταραχές και μεγάλα διλήμματα, πρέπει να περάσει ανάμεσα από Συμπληγάδες, να επιβιώσει. Δίνει έναν αγώνα όπως όλοι μας.

Έχετε περάσει από πολλές Συμπληγάδες στη ζωή σας;

Και ποιος δεν έχει;

Ο Άρης, ο ήρωας του βιβλίου, εκπροσωπεί τα βιώματα της γενιάς του. Υπάρχουν και δικά σας βιώματα στη ζωή του Άρη;

Η τέχνη είναι σε ποικίλοντα βαθμό η προβολή του δημιουργού μέσα από το έργο του. Βεβαίως και υπάρχουν δικά μου βιώματα.

Ταξιδεύει κι εκείνος όπως κι εσείς. Πόσο διαφορετικά είναι τα ταξίδια σας;

Πολύ διαφορετικά ως προς τις λεπτομέρειες. Παρόμοια ως προς τις επιθυμίες, τα διλήμματα, τους φόβους.

Εσείς έχετε φτάσει στην Ιθάκη σας ή ακόμα ταξιδεύετε;

Το έχουν πει πολλοί – ο Καβάφης ένας από αυτούς: Ιθάκες δεν υπάρχουν.

Το δεύτερο χρονικά μυθιστόρημα είναι "Το Στρατόπεδο" το οποίο το εκδώσατε εννέα χρόνια μετά το πρώτο (2000). Σκληρός ο τίτλος του.

Σκληρός όπως ο 20^{ος} αιώνας, όπως η Ιστορία εδώ και δέκα χιλιάδες χρόνια.

Από πού προέρχονται οι αληθινές ιστορίες των δύο Γερμανών;

Κυρίως από το Άουσβιτς.

Έχετε γνωρίσει από κοντά τέτοιους χαρακτήρες;

Ναι, έχω. Άνθρωποι είναι, μερικές φορές σαν τον γείτονά μας. Γνωρίσαμε τέτοιους και στην Ελλάδα κατά τον Εμφύλιο Πόλεμο και τη δικτατορία των συνταγματαρχών.

Υπάρχουν στοιχεία μυθοπλασίας;

Είναι αναγκαίο να υπάρχουν στοιχεία μυθοπλασίας, σκόπιμα ή τυχαία. Δεν υπάρχει αφήγηση χωρίς μυθοπλασία. Η ίδια η Ιστορία είναι γραμμένη με μύθους. Σκεφτείτε την καταγραφή της επανάστασης του 21. Βασιζόμαστε σε καταγραφές και μνήμες ανθρώπων που έζησαν τα γεγονότα. Οι καταγραφές και οι μνήμες ξεθωριάζουν με τα χρόνια, μεταβάλλονται ανάλογα με την προσωπικότητα του αφηγητή, προσαρμόζονται στην ιδεολογία και τις επιθυμίες του, γίνονται η δικαιολογία της ύπαρξής του μέσα από τα πραγματικά γεγονότα. Διαβάστε την ιστορία του Εμφυλίου γραμμένη από έναν αριστερό και ένα δεξιό. Έχετε δυο διαφορετικές ιστορίες βασισμένες στα ίδια γεγονότα. Ο,τιδήποτε αφηγούμαστε εμπεριέχει μύθους.

Μήπως υπάρχει κάποια εσωτερική σας ανάγκη για καταγραφή της Ιστορίας αλλιώς;

Υπάρχει ανάγκη κατανόησης της Ιστορίας.

Πρόκειται για καταγραφή-καταγγελία;

Μόνο καταγραφή.

Τι είναι σαδιστής για εσάς;

Κάποιος που βρέθηκε σε θέση ισχύος και τη χρησιμοποιεί για να κακοποιεί τους άλλους.

Τι είναι σεξουαλικά ανώμαλος για εσάς;

Το ίδιο μέσω της γενετήσιας πράξης.

Μιλήστε μας για τους σύγχρονους Φράικορπς;

Μιλάτε για τους δολοφόνους της ISIS, τα τάγματα θανάτου της Λατινικής Αμερικής του 80, τους βασανιστές της δικτατορίας του 67, τον Πολ Ποτ και τους συντρόφους του, Τον Ίντι Αμίν και τους εκτελεστές του, τους βασανιστές του Αμπού Γκράιμπ και του Γκουαντάναμο;

Γιατί πιστεύετε ότι παρά τα διδάγματα του παρελθόντος η ανθρωπότητα εξακολουθεί να επαναλαμβάνει τα ίδια τραγικά λάθη;

Δύσκολο ερώτημα. Βασικά πιστεύω ότι ο άνθρωπος, στα χιλιάδες χρόνια βιολογικής του εξέλιξης, δεν χρειάστηκε τέτοια ιστορική προσαρμογή, όπως χρειάστηκε την προσαρμογή της φυγής όταν του επιτίθεται ένα άγριο ζώο ή την προσαρμογή της έκκρισης αδρεναλίνης όταν αντιμετωπίζει μεγάλη πίεση.

Το τρίτο μυθιστόρημα Μια Σταγόνα στο Χείμαρρο εκδόθηκε στην Νέα Υόρκη το 2006. Εκεί ήσασταν τότε;

Ζούσα στο Λος Άντζελες αλλά ο εκδότης ήταν στη Νέα Υόρκη. Ήμουν σε εκπαιδευτική άδεια στο UCLA.

Το βιβλίο μιλάει για αυτοβιογραφικές σημειώσεις σας. Μιλήστε μας για αυτές.

Στο βιβλίο αυτό έκανα μια καταγραφή του κόσμου της Ελλάδας στα τέλη του 50 μέχρι την πτώση της δικτατορίας. Μέσα από τη ζωή μου περιγράφω το σχολείο, τους ανθρώπους στο χωριό, τη ζωή μιας χώρας μετά από δυο καταστροφικούς πολέμους.

Πως βιώσατε τα γεγονότα που περιγράφετε στο βιβλίο σας;

Τα βίωσα από πρώτο χέρι. Την κομματική πόλωση, τη δικτατορία, τη φτώχεια, τις ομορφιές της φύσης, τα βράδια που η μάνα μου μας διάβαζε Παπαδιαμάντη, τον άκρατο συντηρητισμό και την υποκρισία πίσω του, το δράμα της ζωής της μεταπολεμικής Ελλάδας.

Τον παραλογισμό της δικτατορίας;

Κι αυτό. Ήμουν παιδί και στην αρχή το πήρα για παιχνίδι. Γρήγορα κατάλαβα ότι ήταν η βίαιη κατάλυση της δημοκρατίας στη χώρα που τη γέννησε.

Την έκρηξη της ελευθερίας του Πολυτεχνείου;

Αυτό έμοιαζε με πανηγύρι. Νεαροί φοιτητές νομίζαμε ότι θα ελευθερώναμε την Ελλάδα, θα φτιάχναμε πάλι τον κόσμο. Μας ξύπνησαν οι νεκροί και πολύ αργότερα το βόλεμα και η επάνοδος στον κοινωνικό εφησυχασμό. Κάποιοι από τους ξεσηκωμένους, χρόνια μετά, οδήγησαν τη χώρα στη σημερινή κρίση.

Την τουρκική εισβολή στην Κύπρο;

Άλλο ένα πανηγύρι. Πόσο εύκολα γίνεται κανείς ρομαντικός και χάνει την αίσθηση της πραγματικότητας. Πήγαμε στα σύνορα νομίζοντας ότι θα πάρουμε την Πόλη. Στα τανκς πάνω γράφαμε επιγραφές του τύπου «Κωνσταντινούπολη εξπρές» ή «Τουρκάλες ερχόμαστε». Ανατριχιάζω όταν το σκέφτομαι. Κάπως έτσι ξεκινούσαν στη Γαλλία και την Αγγλία εκατομμύρια νέοι στο Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο για να γίνουν κρέας για τα πυροβόλα. Ευτυχώς δεν έγινε επίθεση. Ο Ιωαννίδης, είπαν, είχε διατάξει επίθεση αλλά ο στρατηγός Ντάβος του Τρίτου Σώματος αρνήθηκε να υπακούσει γνωρίζοντας την ανεπάρκεια των δυνάμεών μας. Μετά ήρθαν οι πολιτικοί.

Τα βιώματά σας ήταν επώδυνα;

Όπως όλα τα βιώματα, άλλα ήταν επώδυνα άλλα ήταν ευχάριστα. Δεν έχω κάνει το τελικό ισοζύγιο ούτε έχει νόημα.

Άφησαν ανοικτές πληγές;

Δεν συμπαθώ αυτή τη φράση. Άφησαν ένα ακόμη μάθημα για την ανθρώπινη φύση.

Συνέβησαν και γεγονότα που λειτούργησαν λυτρωτικά για εσάς;

Ναι, η αποδοχή από το UCLA που μου άνοιξε πολλούς δρόμους της γνώσης.

Τι ήταν αυτό που σας σημάδεψε περισσότερο και αποφασίσατε να γράψετε ένα βιβλίο γι αυτό;

Έζησα σ' ένα κόσμο που χάνεται και οι νεότεροι έχουν δυσκολία να φανταστούν. Ήθελα να διασώσω μερικά του ψήγματα, περισσότερο από συναισθηματισμό παρά από ιστορική διάθεση.

Πείτε μου και για κάτι πολύ όμορφο από εκείνη την περίοδο.

Κλείστε τα μάτια και φανταστείτε μια απόκρημνη πλαγιά της Αρχαίας Ασίνης και κάτω τη θάλασσα. Είναι έξι η ώρα το πρωί και ο ήλιος μόλις χαράζει. Εγώ καθισμένος σ' ένα βραχάκι ψαρεύω μόνος. Η μυρωδιά του θυμαριού και της θάλασσας οξεία στα ρουθούνια, οι φωνές της αλκυώνης πάνω σε κατακόρυφο βράχο, ο υπόκωφος γδούπος της θάλασσας, και το τζουκ μποξ στο ταβερνάκι να παίζει το «βράχο βράχο τον καημό μου». Ποιος έβαλε το δίσκο τέτοια ώρα στην ερημιά;

Με ταξιδέψατε πραγματικά.

Ακολουθεί η Δικαίωση το 2011. Μιλήστε μου για αυτό. Τα γεγονότα που περιγράφετε είναι κατά βάση αληθινές ιστορίες ή εξ ολοκλήρου μυθοπλασία για την εξυπηρέτηση της πλοκής;

Τα περισσότερα πρόσωπα και γεγονότα είναι πραγματικά. Κάποιους τους ήξερα προσωπικά. Και φυσικά υπάρχει η μυθοπλασία, για την εξυπηρέτηση της πλοκής αλλά και γιατί η μυθοπλασία είναι αναπόφευκτη.

Γιατί επιλέξατε το Καλάμι Χανίων ως τόπο δράσης;

Γιατί εκεί βρίσκεται το Ιτζεδίν, το φρούριο που έγινε φυλακή μελλοθανάτων. Η τελευταία εκτέλεση έγινε το 1972. Σ' αυτή τη φυλακή βρέθηκαν οι τρεις πραγματικοί ήρωες του μυθιστορήματος και οι τρεις θανατοποινίτες, και οι τρεις άδικα. Μόνο ο ένας γλύτωσε από τύχη.

Τι είναι τα Χανιά για εσάς;

Ο τόπος που ζω, η τωρινή πατρίδα μου. Είναι η Ιστορία, οι άνθρωποι, οι φυσικές ομορφιές.

Η Θάλασσα είναι πρωταγωνίστρια στο τελευταίο σας μυθιστόρημα, “Το Αρχιπέλαγος” (2012) αν κρίνουμε από τον τίτλο, γιατί αυτό;

Το μυθιστόρημα διαδραματίζεται στον Ινδικό Ωκεανό γύρω από το Αρχιπέλαγος Chagos όπου βρίσκεται το νησί Ντιέγκο Γκαρσία που ανήκει στη Βρετανία. Το νησί αυτό παράνομα δόθηκε τη δεκαετία του 60 στους Αμερικανούς και έγινε στρατιωτική βάση. Οι κάτοικοι εκδιώχθηκαν βίαια και αφέθηκαν στη μοίρα τους στον Μαυρίκιο και τις Σεϋχέλες. Ακόμη και σήμερα αγωνίζονται δικαστικά για να επανέλθουν αλλά η βασίλισσα της Αγγλίας απορρίπτει όλες τις δικαστικές αποφάσεις που τους δικαιώνουν. Είναι μια βρώμικη και αληθινή ιστορία, όπου η ισχύς των λεγόμενων πολιτισμένων υπερισχύει στο δίκαιο και τον πραγματικό πολιτισμό, κάπως όπως τώρα το δίκαιο των δανειστών στην Ελλάδα.

Το Αρχιπέλαγος λυτρώνει ή τιμωρεί την ύβρη των ανθρώπων;

Τιμωρεί την ανθρώπινη ύβρη καθώς η κλιματική αλλαγή το βυθίζει με την ανερχόμενη στάθμη της θάλασσας. Είναι φορές που σκέφτομαι πόσο ανίκανοι και

μικροί είναι οι ηγέτες της Ευρώπης όταν δεν μπορούν να διαχειριστούν την οικονομική κρίση της Ελλάδας με τρόπο που να σέβεται τη δημοκρατία και την αξιοπρέπεια και πώς θα διαχειριστούν το μεγαλύτερο πρόβλημα που έχει αντιμετωπίσει ως τώρα η ανθρωπότητα, την κλιματική αλλαγή, που απειλεί στις ερχόμενες δεκαετίες την ύπαρξη του πολιτισμού.

Η δύναμη της φύσης στο τέλος του βιβλίου πέρα από τα αυτονόητα τι άλλο θέλει να μας φανερώσει;

Η δύναμη της φύσης δεν θέλει να μας φανερώσει τίποτα. Εμείς οφείλουμε να κατανοήσουμε ότι είμαστε μέρος της φύσης και δεν ζούμε έξω από αυτήν. Αν δεν πάρουμε δραστικά μέτρα ως το 2020 περικόπτοντας τη χρήση των ορυκτών καυσίμων με στόχο τον μηδενισμό τους, φοβάμαι ότι ο πλανήτης σε τριάντα χρόνια από τώρα θα είναι πολύ αφιλόξενος για το είδος μας. Σας το λέω αυτό μετά από μαθηματικές αναλύσεις του προβλήματος που έχω κάνει με τους συναδέλφους μου στο Πολυτεχνείο Κρήτης. Οι καλοκαιρινοί καύσωνες, οι ανεμοστρόβιλοι, οι πλημμύρες, οι ξηρασίες, η έλλειψη νερού και τροφής, οι μαζικές μεταναστεύσεις, οι νέες νόσοι, και οι πλημμύρες στις παράκτιες περιοχές θα αποτελούν καθημερινή πραγματικότητα, όχι σπάνια φαινόμενα. Η επιστήμη είναι ξεκάθαρη σ' αυτό. Θα αφυπνιστούν έγκαιρα οι πολίτες και οι ηγέτες τους;

Πιστεύετε στη θεία δίκη;

Δεν ξέρω τι σημαίνει θεία δίκη. Συνήθως κρύβει τον πόθο απόδοσης δικαιοσύνης ή εκδίκησης σε άτομα που έχουν διαπράξει κάτι προδήλως κακό ή που αντιπαθούμε. Αν υπάρχει θεία δίκη με βεβαιότητα είναι ασυνεπής. Υπάρχουν τόσοι που δεν τιμωρήθηκαν για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας: Στάλιν, Μένγκελε, Πολ Ποτ, χιλιάδες Γερμανοί SS και Ιάπωνες εγκληματίες πολέμου, Ίντι Αμίν, και αμέτρητοι άλλοι.

Πιστεύετε στους ανθρώπους;

Ίσως η προηγούμενη αναφορά να είναι για κάποιους λόγους να χάσουν την πίστη τους στους ανθρώπους. Από την άλλη αν διαβάσουν Όμηρο, Αισχύλο ή Σαίξπηρ, αν μελετήσουν Αρχιμήδη, Δαρβίνο ή Αϊνστάιν, αν ακούσουν Μότσαρτ, Μπαχ ή Τσιτσάνη, αν παρατηρήσουν τον γιατρό που δίνει μάχη στο χειρουργείο για να σώσει μια ζωή, τον αγρότη που καλλιεργεί χωρίς δηλητήρια το χωράφι του, τον εργάτη του απορριμματοφόρου που για λίγα ψίχουλα κρατάει την πόλη καθαρή, τότε ίσως αλλάξουν γνώμη. Ναι, πιστεύω στους ανθρώπους όσο κι αν απογοητεύομαι. Τι άλλη επιλογή έχω;

Σε όλα σας τα μυθιστορήματα πρωταγωνιστεί ο ανθρώπινος πόνος. Πείτε μας για αυτόν;

Υπάρχει στον κόσμο πολλή αδικία και βία. Στα μυθιστορήματά μου ήθελα να ψάξω αυτή την πλευρά των ανθρώπων. Πώς η Ιστορία σκορπίζει τις ζωές των ανθρώπων

σαν φύλλα στον άνεμο. Γιατί και πώς τους στερεί αυτή τη μοναδική ευκαιρία να απολαύσουν τον κόσμο.

Έχετε πονέσει πραγματικά πολύ;

Όχι περισσότερο από την πλειοψηφία των ανθρώπων.

Τι ρόλο παίζει ο έρωτας στη ζωή σας;

Ο έρωτας ως έλξη του άλλου φύλου αλλά και ως πάθος για τη βαθιά κατανόηση και απόλαυση του κόσμου ήταν πάντα πολύ σημαντικός για μένα.

Η χαρά;

Χωρίς χαρά η ζωή δεν έχει περιεχόμενο.

Η ενσυναίσθηση;

Κεντρική έννοια για να επικοινωνήσεις με τον συνάνθρωπο.

Η ελπίδα;

Όταν εκλείψει η ελπίδα και ο στόχος εκλείπει και η θέληση για ζωή.

Έχετε κυκλοφορήσει επίσης, και οχτώ ποιητικές συλλογές. Η τελευταία σας ποιητική δουλειά είναι οι Μεταφορές του απογεύματος, όπου καταγράφονται και πάλι εμπειρίες σας από το Ακρωτήριο ως τον Αμαζόνιο. Σωστά;

Ναι, πρόκειται για τη λογοτεχνική μου εξέλιξη προς το απόγευμα.

Τότε, σας εύχομαι όχι μόνο να έχετε ένα μακρύ δημιουργικό δειλινό, αλλά να την ζήσατε με ολονυχτία μέχρι το ξημέρωμα.

(Χαμογελάει) Ωραία!

Έχετε δηλώσει ότι προτιμάτε η ποίηση σας να μιλάει μόνη της, χωρίς “εξηγήσεις”. Ωστόσο, θέλετε να αναφέρετε κάτι για αυτές τις ποιητικές σας συλλογές;

Εμμένω στην αρχική μου άποψη.

Θέλετε τότε αντί σχολίων να μας αφιερώσετε κάποιους λίγους στίχους από κάθε συλλογή;

Βεβαίως.

Ξεκινάμε από την παλαιότερη: «Ξεκίνημα στ' Ανάπλι», 1975.

Βραδιάζει. Τέλος το μεροκάματο
την ερημιά ο εσπερινός χαϊδεύει
να το τσαπί, τ' αλέτρι, το υνί
το ιδρωμένο πουκάμισο, το ψάθινο καπέλο.

Από την: «Αρκτική Ζώνη,» 12^η Ωρα, 1976.

Η χώρα μου
ατέρμονα τείχη
αγάλματα
λέξεις.

Από την: «Ο Ζαρατούστρα και οι Πέντε Εσπερινοί", 1985

Ήταν μεγάλο το καλοκαίρι
Έτσι που νοσταλγώ τους λογισμούς μας
Που κρεμούσαμε ως άρματα όχι στην Έφεσος
Το Ναό αλλά σ' ένα μικρό κλαδί

Από την: «Σίσυφος», 1998.

Δεν ξέρω ούτε ελπίζω να μάθω ποτέ
Τι έχει στο νου του ο Θεός
Ξέρω όμως ότι του αρέσουν οι φάρσες
Γι' αυτό έφτιαξε το σύμπαν
Ένα γιγάντιο έργο που σαρκάζει τους κατοίκους του.

Από την: «Αρχάριος Οδυσσέας», 2004.

Το φως στο γέρμα του εξακόντισε απερίσκεπτα τρία νησιά
στη θάλασσα. Ένα ψαράκι με προσοχή
διάβαζε το ανατριχιασμένο δέρμα της γυναίκας.

και ένα ακόμη:

Ο Θεός από ευτράπελη διάθεση
μας δώρισε τα μαθηματικά μετά τη μεγάλη έξωση
και από έλεος την ποίηση
και στο Γιώργη ένα κλωνί ματζουράνα στ' αυτί
μια θάλασσα και μια δραχμή ρετσίνα.

Από την: «Ελπήνωρ – Ένας Χαρτογράφος χωρίς Μνήμη», 2005.

Το θαύμα γίνεται όταν το ελάχιστο
συναντάει τ' απίθανο.
Το δειλινό έπαιρνε πίσω
τη δανεική στιλπνότητα των θάμνων.

Ήλιος ο γελωτοποιός ο μόνιμος.

Από την: «Δυτικά του Ομήρου», 2009.

Ελπίζω μια μέρα ένα παιδί που θα χτίζει ξανά τον κόσμο
να πάρει τα έργα μου
και να τα δώσει γελώντας στον άνεμο.

Και από την τελευταία σας ποιητική συλλογή: «Μεταφορές του απογεύματος, 2014».

Πόσο δύσκολο στον κόσμο να γυρίσω
που άφησα δεκαετίες τώρα,
στα πέτρινα σπίτια τα παλιά
στις παλιές πέτρινες ιστορίες.
Δεν φτάνει το άλγος για τον νόστο.

Νομίζω κλείσαμε με τον καλύτερο τρόπο. Θέλετε να μου πείτε κάτι άλλο;

Ήταν μεγάλη μου ευχαρίστηση που συνομίλησα και μοιράστηκα τόσα πράγματα μαζί σας. Σας ευχαριστώ εκ βάθους.

Και για μένα το ίδιο. Σας ευχαριστώ θερμά!

Συμπεράσματα

Η προσωπική αλλά και λογοτεχνική διαδρομή του κ. Γιάννη Φίλη μαρτυρά ένα ανήσυχο πνεύμα και μια ισχυρή προσωπικότητα, η οποία διαμορφώνεται τόσο μέσα από κακουχίες και δύσκολες συνθήκες διαβίωσης (όπως φτώχεια και αρρώστιες), όσο και από όμορφες στιγμές και εικόνες (αυτοσχέδια παιδικά παιχνίδια, θέατρο σκιών, άμεση επαφή με τη φύση, τη θάλασσα κ.ά.).

Παρά τα δύσκολα παιδικά του χρόνια, ωστόσο, που σημαδεύονται εκτός των άλλων από αυστηρούς και βίαιους δασκάλους, ο κ. Φίλης ακολουθεί τα γράμματα. Με επιμονή και θέληση βρίσκει πάντα τον τρόπο να ελίσσεται και να εξελίσσεται σε πολλά επίπεδα, μολονότι οι αντιξοότητες συνεχίζονται και στην ενήλικη ζωή του. Εξοικειωμένος με την ιδέα μιας γενικής αβεβαιότητας χωρίς προσδοκίες, μαθαίνει να εκτιμά ιδιαιτέρως τις ανθρώπινες σχέσεις, την επαφή με το περιβάλλον, την ελευθερία, την υψηλού επιπέδου μάθηση, τις εκδηλώσεις τέχνης, την αναγνώριση και τις ευκαιρίες. Χωρίς τελικά να πτοείται, αποκτά δύναμη, όλο και περισσότερες γνώσεις και εμπειρίες και γίνεται εν τέλει και ο ίδιος δάσκαλος και επιστήμονας, που ενδιαφέρεται όχι μόνο για την μεταλαμπάδευση της γνώσης αλλά και για την απόκτηση νέας. Η ζωή του όλη -σαν μυθιστόρημα γραμμένο από τη μοίρα, που αφήνει μία αίσθηση γλυκόπικρης γεύσης- αποτελεί ένα κράμα από πολλές φυσικές ομορφιές, προσωπικές και επαγγελματικές επιτυχίες, έντονα συναισθήματα, ισχυρά βιώματα, μουσικές, χρώματα κι αρώματα αγριολούλουδων.

Ο κ. Φίλης μέσα από το λογοτεχνικό του έργο εμπλέκει όλα τα παραπάνω και αφηγείται το δράμα και την εξέλιξη της ζωής, απολαμβάνοντας συνάμα την αισθητική της γλώσσας. Τόσο τα προσωπικά του βιώματα, όσο και η ιστορία του ανθρώπινου γένους ιδίως τον 20^ο αιώνα, αποτελούν θεμελιώδη συστατικά στοιχεία της εργογραφίας του. Το περιβάλλον, ο πόνος, η αδικία, οι κακουχίες του πολέμου, η προσπάθεια για επιβίωση, αλλά και η δύναμη της φύσης και του έρωτα βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντός του. Κοσμοπολίτης ων, δίνει παράλληλα πολύ μεγάλη έμφαση στα ταξίδια του, οι επιρροές των οποίων διαφαίνονται σε όλο το λογοτεχνικό του έργο. «Δεν θα μπορούσα να γράψω αν δεν ταξίδευα», δηλώνει ο ίδιος. Ως εκ τούτου, αποκτούν βαρύνουσα σημασία οι μεταφράσεις των ποιημάτων του (στα Αγγλικά, Γαλλικά, Κινέζικα, και Γερμανικά) αλλά και οι διεθνείς βραβεύσεις του.

Μέσα από τους μύθους και τις ιστορίες των λογοτεχνικών αποσπασμάτων του, ο λογοτέχνης κ. Γιάννης Φίλης ανακατασκευάζει, χωρίς διδακτισμό, την πραγματικότητα, προτείνοντας μία απόδραση από τον αληθινό κόσμο, εκεί όπου ο άνθρωπος μπορεί να αντλήσει τη δύναμη που έχει ανάγκη για την επιβίωση.